

Den håndindbundne bog, udvalgt 1951-1983

Årstallet efter bindbeskrivelsen er det år udvælgelsen dækker.

Tredivernes depression og fyrrernes materialefattigdom udgjorde et dårligt grundlag for en fortsættelse af den håndbogbinderkunst, der sammen med andre kunsthåndværk blomstrede i århundredets begyndelse. Enkelte bar dog traditionen videre i undervisning og praxis. Formodentlig af nævnte grunde fik den årlige udvælgelse af årets bedste boghåndværk intet sidestykke i bogbindenes verden førend i 1952; bogkomitéen havde ganske vist bogbinder-sagkundskab med i sin helhedsbedømmelse, men det gavnede jo ikke privatbindene.

Den regelmæssige udvælgelse varede kun til 1971. Siden har valget af forlagsbind påhvilet bogkomitéen, mens man efter en beklagelig pause har udvalgt håndarbejde for to år ad gangen – se katalogerne for 1977, 79, 81 og nu 83. Niveauet har altid været højt.

Udviklingen i de 2/3 af bogudstillingens halve århundrede er klar: De meget få indsendere blev flere og siden atter færre. Periodens midte domineredes af meget dygtige unge; men det er stort set de samme, der nu i mere moden alder præger feltet uden livlig tilvækst »fra nedenu«. Denne kurve ligner kurven i mange andre områder af dansk foretagssomhed og økonomi. Faget blomstrede op, støttet bl.a. af private arbejdende klubber. Men med den økonomiske stramning har det tabt sit bagland: Bogbinderskolen med dens fremragende række af ledere og lærere har næsten lagt håndarbejdet på hylden, og renommerede firmaer lever et skinliv med én eller et par ansatte. Det fineste kunstneriske bogbindsarbejde har altid krævet idealisme; idag er selv det mere almindelige, men kvalificerede arbejde ved at kvæles, fordi udgiften dertil ikke altid møder forståelse og ihvertfald bortspares på private og offentlige budgetter.

Det foreliggende udvalg af privatbind tilhører oftest bogbinderne selv, fordi biblioteks- og privatlån kan være svære at organisere. Dog giver blot disse bind et lærerigt vue over godt tre årtiers arbejde.

Det traditionelle bind med brede rygge og hjørnet findes knap mere. Hjørnerne er ganske små, ryggen undertiden reduceret til den ene millimeter, som har givet denne danske bindtype dens navn; den hører til de fornyelser, der har påvirket forlagsbindene heldigt. Andre gode varianter er forsøgt, således rubowbindet med skindkanter øverst og nederst. Disse typer lader ligesom det egentlige papirbind papirerne komme til fuld ret. Og hvilke papirer! Bakkemarmor og klistermarmor i personlige varianter, papir med kraftig oliemaling, med fotografiske eksperimenter, med tryk af forskellig art, og andet mere.

Hellærredsbundet, der i sin enkleste form er en sober og solid, lidt uopfindsom type, har fået tilført variation og æstetisk styrke ved maling, ved mosaik, ved tidligere ukendt kombination med skindpålægning. Og helbindene er udført med blind- og guldtryk, med pålægning og mosaik, ofte ad utraditionelle veje og med svimlende perfektion i teknikken.

Blandt de udvalgte bind mangler selvfølgelig de overdrivelser, som den sikre danske skoling har gjort til sjældenheder, og som komitéen næppe er faldet for. De danske bogbindere glemmer ikke, at *bøger er bøger*, selv når de bliver så fine, at man tager næsten for forsigtigt på dem. Vellykkede er ofte også de svære forsøg på at indbinde bøger, der omhandler eller er illustreret af en kunstner; de kræver lydhørhed, for intet er lettere end at blive tavs, snakke efter munden eller brøle, hvor kunstneren inde i bogen simpelthen taler.

Et af de uforglemmelige øjeblikke under *Rumrejsen år 2001* var det, da computerkurven over astronauternes hjerteslag og andre livsfunktioner pludselig fladede ud i en ret linie. Bogbindsudvælgelsen har målt bogbindernes livsytringer, og der har sandelig ofte været tale netop om hjerters slag. Meget dansk kunsthåndværk trives. Det er ikke til at affinde sig med tanken om, at bogbindernes streger i billedet skal flades ud og forsvinde.

Erik Dal

De udvalgte bogbind

Grete Andersen.

Bogvennen 1960. *Aar bog for bogkunst og boghistorie. Bind med bred skindkant fornedet af grøn oaseged, håndgjort overtræk.* 1969.

Bent André.

K. P. Plesner:

Bøger, Essays for bogsamlere. 1942. *Helbind af gyldenbrun oaseged. Dekoration: streger i guld- og blindtryk.* 1953.

Bogbinder August Sandgren. *Redaktion Henrik Park og Carl Thomsen.* 1952. *Helbind af rødbrun oaseged. Dekoration: stempel og linier i blindtryk.* 1953.

Svend Kragh-Jacobsen:

Farvel til en sommerfugl. 1950. *Bind med blå skindkanter af oaseged, overtræk af blomstret japanpapir.* 1957.

Preben Bech.

Willy Kyrklund: *Medea fra Mbongo.* 1970. *Bind med brune skindkanter af oaseged, overtræk, kattuntryk i brunlige farver af Ole Lundberg. Forgyldning af Thorkil Hagel Olsen.* 1976-77.

Paul Claudel: *Jeanne d'Arc paa baalet.* 1968. *Millimeterbind af sort oaseged, overtræk i olieteknik, sort og hvid farve på blå bund af Jacob Lund. Forgyldning af Thorkil Hagel Olsen.* 1982-83.

Lars Bom.

Lars Bo: *Tekster af Robert Giraud, Flemming Madsen og Poul Carit Andersen.* *Helbind af sort oaseged. Dekoration: skindpålægning i rødlige farver.* 1976-77.

Benny Andersen:

Den indre bowlerhat. 1978. Millimeterbind af sort oaseged, overtrækspapir af Jacob Lund. 1978-79.

Mogens Dickow Lund.

Gunnar Jespersen: *Robert Jacobsen. 1979. Helbind af nigerfarvet oaseged. Dekoration udført i skindpålægning med sort oaseged. 1982-83.*

Jens E. Hansen.

100 kærlighedsdigte fra hele verden. I udvalg ved Tove Ditlevsen. 1967. Papirbind med skindkapitæler og bakkemarmor. 1967.

Gottfried Keller: *Katten Spejl. 1970. Papirbind med bakkemarmor. 1971.*

Hanne Kiær.

Nicolaj Hammer: *Venedig. 1954. Millimeterbind af grøn oaseged, overtræk af japansk træfinér. 1955.*

Edith Rode: *Livskunst uden filosofi. 1948. Papirbind med skindkapitæler, mønstret overtræk af Jette Seiden. 1960.*

Harry Larsen.

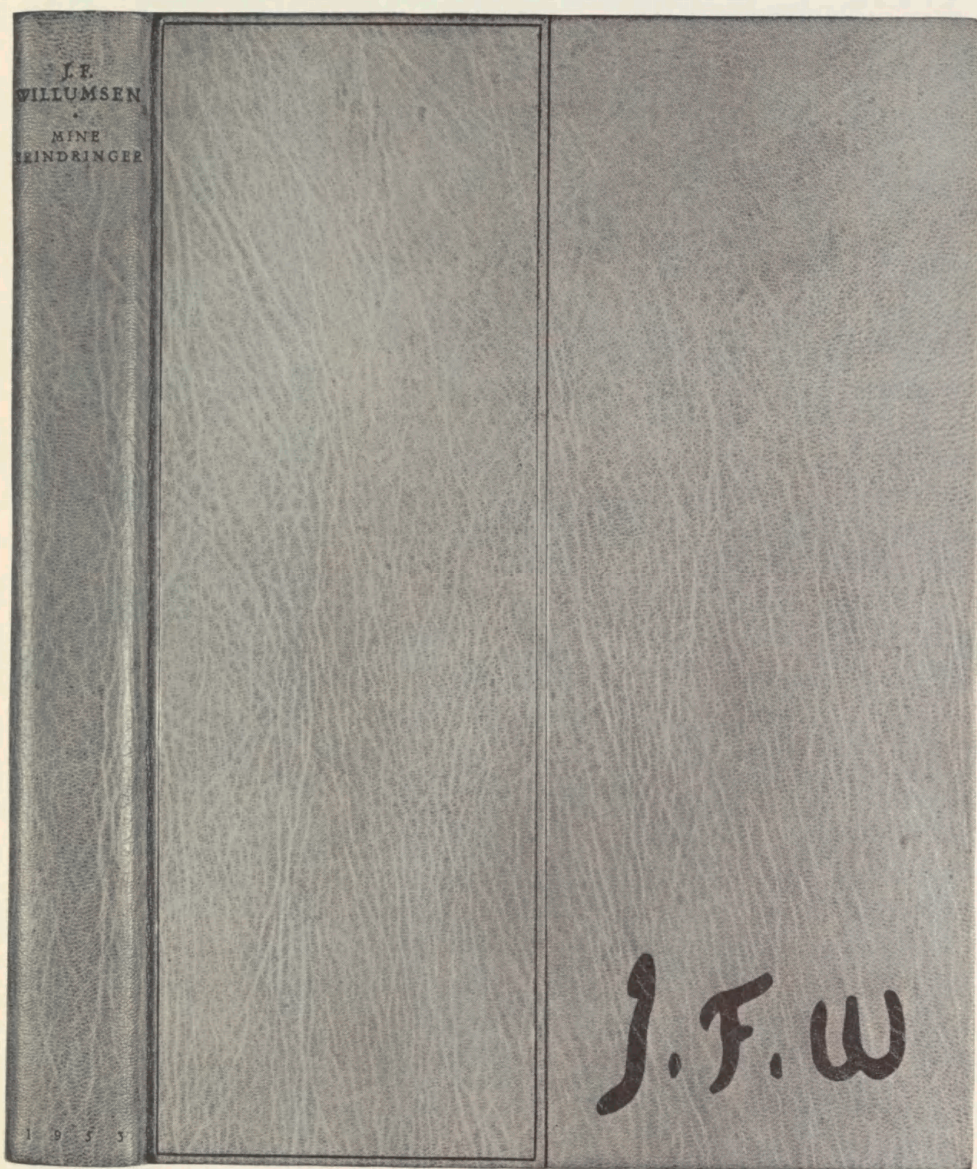
Ernst Mentze: *Johannes Larsen. Kunstnerens erindringer. 1955. Helbind af mørk-blå oaseged. Dekoration: Johannes Larsens signatur gentaget over bindsiden i blindtryk og guld, med stempel. 1956.*

Knud Erik Larsen.

J. F. Willumsen: *Mine erindringer, fortalt til Ernst Mentze. 1953. Helbind af gyldenbrun oaseged. Dekoration: streger i blindtryk, Willumsens signatur pålagt i skind. Forsats udført af Claude Delpierre, Paris. 1964.*

L'art de la reliure au Danemark. 1938 à 1968.

Exposition à la Maison du Danemark. Paris. Millimeterbind af teglfarvet oaseged, marmoreret japanpapir på siderne. Forgyltning af Thorkil Hagel Olsen. 1970.

Knud Erik Larsen: Helbind af gyldenbrun oaseged.

Per M. Laursen.

Léopold Sédar Senghor: *Skyggesange*. 1966. Millimeterbind af rødbrun oaseged, overtræk udført i papirmosaik. 1978-79.

Ole Lundberg.

Martin A. Hansen: *Orm og Tyr*. 1963. Helbind af sort oaseged. Dekoration: streger i blindtryk, skindpålægning kvadrater i grøn og gyldenbrunt. 1966.

Erik Løvborg.

Kumbel: *Gruk fra alle aarene*. 1940-60. Helbind af orange oaseged. Dekoration: skindpålægning streg i blindtryk. Forgyldning Thorkil Hagel Olsen. 1964.

Lukianos: *Den daarlige bogsamler*. 1948. Helbind af gyldenbrun oaseged. Dekoration: skindpålægning i brunlige farver. Forgyldning Thorkil Hagel Olsen. 1970.

Henning Madsen.

Jørgen Gustava Brandt: *Præsentation*. 1964. Hel-lærredsbind i gråt. Dekoration: sorte streger i felter. 1964.

Vald. Pedersen: *Xylograf F. Hendriksen*. 1847-1938. 1963. Franskbind med brun ryg, overtræk »kronepapir« af Ib Psilander. 1964.

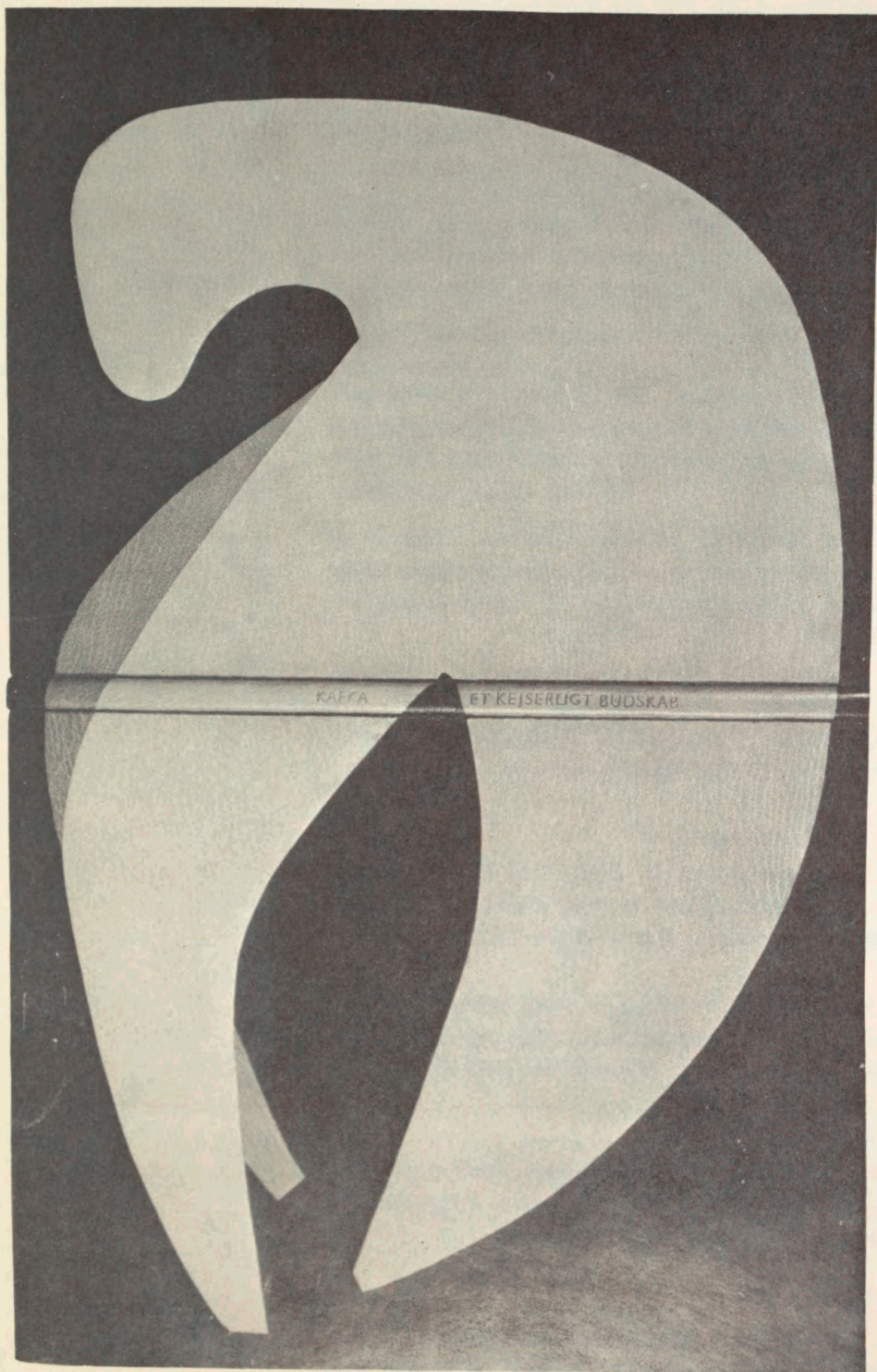
Hans Meyer.

Leo Swane: *Ved mit vinduespejl*. 1955. Papirbind med skindkapitæler, komposition: Karen Strand. Overtræk Axel Encke, forgyldning Ole Olsen. 1962.

Antonis Samarakis: *Jeg nægter*. 1964. Helbind af oaseged med mosaik i mange farver. 1966.

Arne Møller Pedersen:

Isnia Tse'c ... Notre Cité. 1972. Helbind af blå maroquin, dekoration: skindpålægning i sølv og rød farve. 1976-77.

Ole Olsen og Austin Grandjean: Helbind af oaseged, skindpålægning i flere farver.

Bjørn Ochsner: *Fotografiet i Danmark. 1840-1940.* Bind med kanter af pergament, overtræk i grålige toner af Jacob Lund. 1976-77.

Erik P. G. Olsen.

Marius Kjeldsen and W. R. Simonsen: *Industrialised Building in Denmark. 1963.* Millimeterbind med ryg og forkant af sort oaseged, overtræk af rødt ingres-papir, mønster i sorte streger. 1967.

Ole Olsen.

Kelvin Lindemann: *Ein Abend in Kopenhagen. 1958.* Helbind af sort oaseged. Rig dekoration med skindpålægning, streger i Palladium-tryk. 1964.

Franz Kafka: *Et kejserligt budskab. Illustreret af Lars Bo.* Helbind af oaseged, skindpålægning i flere farver. Dekorationen tegnet af: Austin Grandjean. 1976-77.

Ib Psilander.

Arkitektur: 3. årgang 1959. Helbind af naturlærred, flerfarvet skind på ryg og sider. 1961.

Ernst Rasmussen.

Palle Nielsen: *Passion. 1953.* Bind med bred skindkant forneden af grå oaseged, overtræk sort ingres-papir. Forgyldning Harry Larsen. 1963.

Ole Sarvig: *Jeg synger til jer. 1982.* Millimeterbind af blå oaseged, overtrækspapir i blå og hvidlig tone. Forgyldning Thorkil Hagel Olsen. 1982-83.

Ole Selfort.

Alksis Kivi: *Syv Brødre.* Millimeterbind af grå oaseged, overtræk i grålig tone efter foto. Forgyldning af Jørgen Thorsen. 1968.

Helle Stisen.

Carlo Goldoni: *Tjener for to herrer. 1968.* Millimeterbind af brun oaseged, overtræk dekoreret med abstrakt figur i guld. 1971.

Johannes Holbek: *Malerier. Tegninger. 1965. Helbind af oaseged. Dekoration: skindpålægning og mønster trykt i palladium. 1965.*

Per Svendsen.

B. Traven: *Broen i junglen. Ill. af Per Ulrich. 1965. Helbind af sort maroquin. Dekoration: mønster trykt i palladium. 1966.*

Lars Bo: *Tekster af Robert Giraud, Flemming Madsen og Poul Carit Andersen. Helpapirbind i fabulerende mørke farver. 1976-77.*

Johann Wolfgang Goethe: *Drei Märchen. Leipzig 1981. Millimeterbind af violet oaseged, overtræk udsnit af en plakat. 1982-83.*